

Wersja zanonimizowana

Tłumaczenie

C-290/19-1

Sprawa C-55/19

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Data wpływu:

9 kwietnia 2019 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Krajský súd Trnava (Słowacja)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

12 marca 2019 r.

Strona powodowa:

RN

Strona pozwana:

Home Credit Slovakia a.s.

[...]

[Sygnatura sprawy]

POSTANOWIENIE

Krajský súd v Trnave (sąd okręgowy w Trnawie, Słowacja); [...] [nazwiska sędziów] w sprawie z powództwa RN [...] [data urodzenia, dokładny adres] zamieszkałego w Šaštín – Stráže, reprezentowanego przez JUDr. Vladimíra Sidora, adwokata, przeciwko pozwanemu: Home Credit Slovakia, a.s., [...] [numer identyfikacyjny, dokładny adres], z siedzibą w Piešťanach, reprezentowanemu przez: Advokátska Kancelária GOLIAŠOVÁ GABRIELA s.r.o., z siedzibą w Trenczynie, w przedmiocie [zapłaty kwoty] 1932,10 EUR wraz z odsetkami i kosztami,

postanowił, co następuje:

PL

Zgodnie z § 162 ust. 1 lit. c) w związku z § 378 kodeksu postępowania cywilnego postępowanie zostaje zawieszona, a do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej skierowane zostaje następujące pytanie:

Czy art. 10 ust. 1 lit. g) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG należy interpretować w ten sposób, że umowa o kredyt konsumencki spełnia wymóg określony w tym przepisie, jeżeli rzeczywista roczna stopa oprocentowania została w nim wskazana nie w postaci konkretnej liczby procentowej, lecz jako przedział między dwiema wartościami (od – do)?

Uzasadnienie

- 1 Tutejszy sąd został powołany do rozpatrzenia apelacji wniesionej przez powoda od wyroku Okresný súd Senica (sądu okręgowego w Senicy, Słowacja) [...] [sygnatura akt] z dnia 21 marca 2018 r., którym sąd ten oddalił żądanie powoda zapłaty przez pozwanego kwoty 1932,10 EUR, wraz z odsetkami za zwłokę, tytułem bezpodstawnego wzbogacenia. Bezpodstawne wzbogacenie pozwanego miało wynikać z tego, że powód spłacał pozwanemu kredyt konsumencki wynikający z umowy o kredyt. Umowa ta nie zawierała jednak wszystkich elementów wymaganych przez prawo, a zatem przyznany na jej podstawie kredyt należało uznać za nieoprocentowany i bezpłatny, a powód powinien był spłacić pozwanemu tylko część kapitałową tego kredytu. Jednakże, ponieważ w międzyczasie powód zapłacił pozwanemu o 1932,10 EUR więcej niż wynosiła kwota kapitału, żąda od pozwanego zwrotu tejże kwoty.
- 2 Sąd pierwszej instancji oparł się na stanie faktycznym, który nie został zakwestionowany w apelacji [Or. 2] i nie był sporny między stronami, a który można streścić w następujący sposób: w dniu 4 marca 2013 r. między powodem jako dłużnikiem a pozwanym jako wierzycielem została zawarta umowa o kredyt [...] [nr umowy]. Przewiduje ona między innymi: pozwany udziela powodowi kredytu niecelowego na łączną kwotę 3359,14 EUR, miesięczna rata wynosi 89,02 EUR, liczba rat wynosi 60, roczne oprocentowanie 19,62%, a rzeczywista roczna stopa oprocentowania (RRSO) wynosi od 21,5% do 22,4%. Do wskaźnika RRSO dodana jest uwaga, że „dokładna wartość RRSO zależy od dnia udzielenia kredytu, a klient zgadza się, aby kredytodawca poinformował go o dokładnej wartości RRSO po udzieleniu kredytu”. Ponadto w umowie określa się terminy płatności rat, z których pierwsza należna jest w terminie jednego miesiąca od dnia udzielenia kredytu, każda kolejna w 15. dniu miesiąca kalendarzowego, a okres spłaty kredytu wynosi 60 miesięcy. Pismem z dnia 2 lipca 2017 r. pozwany potwierdził powodowi, że kredyt został spłacony w całości; łącznie powód zapłacił pozwanemu z tytułu kredytu 5291,24 EUR.
- 3 Sąd pierwszej instancji stwierdził, że kredyt udzielony powodowi przez pozwanego jest kredytem konsumenckim w rozumieniu zákon č. 129/2010 Z. z o spotrebitel'ských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebitel'ov

(ustawy nr 129/2010 o kredytach konsumenckich i innych kredytach i pożyczkach udzielonych konsumentom) w wersji mającej zastosowanie w dniu 4 września 2013 r. (zwanej dalej „ustawą nr 129/2010”), oraz że umowa o kredyt [...] [nr umowy] zawiera wszystkie elementy wymagane przez § 9 ust. 2 ustawy nr 129/2010. W odniesieniu do wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 9 listopada 2016 r., C-42/15, Home Credit Slovakia/Bíróová sąd ten doszedł do wniosku, że umowa nie musi bezwzględnie zawierać dokładnych terminów poszczególnych spłat[,] dokładnego terminu ostatecznej spłaty kredytu ani dokładnego podziału poszczególnych rat na część kapitałową i odsetkową. Sąd ten doszedł również do wniosku, że nie jest konieczne podawanie w umowie RRSO w sposób jednoznaczny w konkretnej wysokości oraz że byłoby nieproporcjonalne sankcjonowanie pozwanego wierzyciela poprzez uznanie kredytu za nieoprocentowany i bezpłatny tylko dlatego, że RRSO jest podana jako przedział między dwiema wartościami (od – do). W rezultacie sąd pierwszej instancji stwierdził, że nie można uznać kredytu za nieoprocentowany i bezpłatny, a pozwany nie wzbogacił się bezpodstawnie wskutek otrzymania spłaty tego kredytu od powoda w łącznej kwocie uzgodnionej w umowie kredytu.

- 4 W apelacji powód wnosi szereg zarzutów, których jednak sąd odsyłający nie uważa za istotne w związku z zadaniem pytaniem prejudycjalnym. W istocie dotyczą one kwestii, czy umowa powinna zawierać szczegółowy podział poszczególnych rat na kapitał i odsetki oraz czy w umowie należy podać dokładną datę (termin) ostatecznej spłaty kredytu. W tym względzie sąd odsyłający wychodzi z założenia, że Trybunał udzielił już odpowiedzi na te kwestie prawne dotyczące wykładni dyrektywy 2008/48/WE w wyroku z dnia 9 listopada 2016 r., C-42/15, Home Credit Slovakia/Bíróová, a zatem w tej części chodzi o sprawę wyjaśnioną („acte éclair[é]”). Powód nie zgadza się jednak ze stanowiskiem sądu pierwszej instancji, że zgodnie z § 9 ust. 2 lit. j) ustawy nr 129/2010 wystarczy, aby RRSO była wskazana w umowie w formie przedziału [między dwiema wartościami]. Jego zdaniem taka interpretacja jest sprzeczna z przepisem ustawy nr 129/2010, który wymaga, aby konsument miał prawo do otrzymania jednoznacznej i określonej informacji o RRSO w oparciu o dane mające zastosowanie w momencie zawarcia umowy o kredyt konsumencki. Na poparcie tego argumentu wnioskodawca odwołuje się również do decyzji kilku sądów okręgowych Republiki Słowackiej. Twierdzi zatem, że skoro umowa nie zawiera tego obowiązkowego elementu, o którym mowa w § 9 ust. 2 lit. j) ustawy nr 129/2010, to kredyt jest nieoprocentowany i bezpłatny, a pozwany ma obowiązek zwrócić powodowi kwotę przekraczającą kwotę kapitału kredytu.

II. Prawo Unii i prawo krajowe [Or. 3]

- 5 Rozważając wniesienie pytań prejudycjalnych sąd odsyłający opiera się w szczególności na motywach 19 i 31 preambuły oraz art. 3 lit. i), art. 4 ust. 2 lit. c), art. 5 ust. 1 lit. g), art. 10 ust. 1 lit. g) i art. 19 dyrektywy 2008/48/WE i jej załączniku I część II. W trosce o zwięzłość pomija się dosłowne cytaty z tych przepisów, ponieważ są one znane Trybunałowi.

- 6 Dyrektywa 2008/48/WE była już przetransponowana do porządku prawnego Republiki Słowackiej na mocy zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ustawy nr 129/2010 o kredytach konsumenckich i innych kredytach i pożyczkach udzielonych konsumentom oraz o zmianie niektórych ustaw) w momencie podpisania umowy między powodem a pozwanym. W niniejszej sprawie istotne są następujące przepisy tej ustawy (w brzmieniu obowiązującym w dniu 4 września 2013 r.):

§ 1 ust. 2 ma następujące brzmienie:

„(2) Kredyt konsumencki do celów niniejszej ustawy oznacza czasowe udostępnienie środków pieniężnych na podstawie umowy kredytu konsumenckiego w formie pożyczki, kredytu, odroczenia płatności lub podobnej finansowej pomocy udostępnionej przez wierzyciela konsumentowi”.

§ 9 ust. 2 lit. k) i l) mają następujące brzmienie:

„(2) Umowa o kredyt konsumencki [...] zawiera następujące elementy [...]:

- j) rzeczywistą roczną stopę oprocentowania i całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta, obliczone na podstawie danych aktualnych w chwili zawierania umowy o kredyt konsumencki, podaje się wszystkie założenia przyjęte do obliczenia tej stopy [...]”;

§ 11 ust. 1 ma następujące brzmienie:

„(1) Udzielony kredyt konsumencki uważa się za nieoprocentowany i bezpłatny, jeżeli:

- a) umowa o kredyt konsumencki [...] nie zawiera elementów, o których mowa w § 9 ust. 2 lit. a)–k) [...]”.

- 7 W niniejszej sprawie znaczenie ma również odpowiednia regulacja § 451 Občiansky zákonník (zákon č. 40/1964) (kodeksu cywilnego, ustawa nr 40/1964, z późniejszymi zmianami), który zasadniczo stanowi, co następuje:

„(1) Kto bezpodstawnie wzbogacił się kosztem innej osoby, obowiązany jest do zwrotu korzyści.

(2) Bezpodstawne wzbogacenie stanowi korzyść majątkową uzyskaną w wyniku spełnienia świadczenia bez podstawy prawnej lub w oparciu o nieważną czynność prawną [...]”.

III. Znaczenie pytania i uzasadnienie jego złożenia

- 8 W przedmiotowej sprawie sąd odsyłający musi podjąć decyzję w sprawie roszczenia powoda o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia zgodnie z § 451 kodeksu cywilnego. Zdaniem powoda pozwany uzyskał to bezpodstawne

wzbogacenie w ten sposób, że powód spłacił wszystkie raty kredytu zgodnie z umową kredytu [...] [nr umowy], w łącznej kwocie 5291,24 EUR. Kredyt na podstawie tej umowy miał jednak być nieoprocentowany i bezpłatny w rozumieniu § 11 ust. 1 lit. a) umowy nr 129/2010, a zatem pozwany miał mieć względem [powoda] jedynie roszczenie o zwrot kapitału kredytu w wysokości 3359,14 EUR. Skoro więc pozwany otrzymał świadczenie także tytułem spłaty odsetek i opłat, do których zgodnie z ustawą nie miał prawa, uzyskał korzyść bez podstawy prawnej, w szczególności zapłatę nieważnych odsetek, do których zwrotu jest zobowiązany na rzecz powoda w rozumieniu § 451 kodeksu cywilnego. Zdaniem powoda przyczyna uznania kredytu za **[Or. 4]** nieoprocentowany i bezpłatny wynika z tego, że w umowie o kredyt [...] [nr umowy], rzeczywista roczna stopa oprocentowania jest wskazana jedynie jako przedział między dwiema wartościami (od – do), co jest sprzeczne z § 9 ust. 2 lit. i) ustawy nr 129/2010. Rozwiązanie kwestii, czy umowa o kredyt [...] [nr umowy] spełnia te wymogi ustawy, a zatem, czy wówczas pozwany był uprawniony do odsetek i opłat na jej podstawie, zależy od wykładni przywołanego przepisu ustawy nr 129/2010, który stanowi transpozycję (implementację) art. 10 ust. 1 lit. g) dyrektywy 2008/48/WE. Zdaniem sądu odsyłającego wydanie wyroku w rozpatrywanej sprawie wymaga zatem rozpatrzenia pytania dotyczącego wykładni dyrektywy 2008/48/WE, stosownie do art. 267 akapit drugi Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Wykładnia dyrektywy 2008/48/WE jako aktu instytucji Unii Europejskiej należy zgodnie z art. 267 akapit pierwszy lit. b) TFUE do właściwości Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

- 9 Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości rzeczywista roczna stopa oprocentowania (RRSO) jest ważnym elementem w momencie podejmowania decyzji przez konsumenta, na podstawie którego konsument ma oceniać różne oferty kredytowe, a jednocześnie zakres jego przyszłego zobowiązania (postanowienie Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-76/10 *Pohotovost /Korčkovská*). Znaczenie tego elementu można również wywnioskować z motywu 19 preambuły do dyrektywy 2008/48/WE, którego celem jest zapewnienie możliwie największej przejrzystości poprzez ujednoczenie metody obliczania RRSO oraz założeń, w oparciu o które dokonuje się tego obliczenia. W tym celu art. 19 dyrektywy 2008/48/WE w związku z załącznikiem I wprowadza szczegółową metodologię obliczania RRSO oraz szczegółowy wykaz takich założeń. Zdaniem sądu odsyłającego już z powyższych przepisów można wywnioskować, że dyrektywa 2008/48/WE pod pojęciem „rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania” pojmuje konkretną daną liczbową. Właśnie dlatego, że wartość RRSO zależy od daty wypłaty kredytu i od daty spłaty poszczególnych rat, mogą zachodzić różnice w obliczaniu RRSO w zależności od tego, kiedy kredyt został udzielony. Dyrektywa 2008/48/WE odnosi się właśnie do tego problemu, przewidując w części II załącznika I szereg założeń, które mają zostać wykorzystane w tym przypadku i których celem jest ustalenie konkretnej daty udzielenia kredytu oraz dat spłaty rat. Odpowiada to również sformułowaniu art. 10 ust. 2 lit. g) dyrektywy 2008/48/WE, zgodnie z którym w umowie należy podać RRSO „obliczon[ą] w chwili zawierania umowy o kredyt”. W związku

z tym zdaniem sądu odsyłającego sformułowanie powyższych przepisów przemawia za wnioskiem, że dyrektywa 2008/48/WE wymaga podawania RRSO za pomocą konkretnej liczby obliczonej w momencie zawarcia umowy, przy zastosowaniu założeń określonych w części II załącznika I, a nie w oparciu o zakres między dwiema wartościami (od – do).

- 10 W swoim stanowisku z dnia 6 lutego 2019 r. pozwany oświadczył, że umowa o kredyt [...] [nr umowy] została zawarta na podstawie telefonicznego porozumienia między powodem a pozwanym, oraz że powód miał 35 dni na podjęcie decyzji o przyjęciu lub odrzuceniu propozycji umowy o kredyt. W konsekwencji pozwany nie był w stanie dokładnie określić czasu udostępnienia środków finansowych. Sąd odsyłający nie uważa jednak tego argumentu za przekonujący, ponieważ właśnie w takich przypadkach należy wziąć pod uwagę stosowanie założeń określonych w części II załącznika I, takich jak założenia, o których mowa w lit. a), c) lub f). Sama okoliczność, że data udzielenia kredytu nie jest jasna, nie oznacza jeszcze, że nie jest wymagane wskazanie jednej wartości RRSO.
- 11 Ponadto z dyrektywy 2008/48/WE można wywnioskować, że enumeratywnie wymienia ona przypadki, w których RRSO można wskazać w inny sposób niż konkretną liczbą, oraz przypadki, w których nie można ustalić RRSO. Z art. 19 ust. 5 dyrektywy 2008/48/WE wynika, że w przypadku gdy do celów obliczania RRSO nie można zastosować założeń określonych w części II załącznika I lub założeń, o których mowa w art. 19, Komisja jest upoważniona do uzupełnienia lub zmiany tych założeń w drodze aktów delegowanych. Podobnie art. 5 [Or. 5] ust. 1 lit. g) dyrektywy 2008/48/WE reguluje sytuację, w której w pewnych okolicznościach można zmienić RRSO i w tym przypadku wyraźnie pozwala wierzycielowi na wskazanie (i zobowiązuje go do tego), że niektóre inne mechanizmy dokonywania wypłat mogą prowadzić do wyższej RRSO. Przepis ten byłby zbędny, gdyby można było określić RRSO jako przedział między dwiema wartościami, ponieważ w takim przypadku wystarczające byłoby wskazanie „wyższej [RRSO]” w rozumieniu art. 5 ust. 1 lit. g) jako górnej granicy, i nie byłoby konieczne wskazanie możliwości jej zwiększenia. Również powyższe przemawia za tym, że dyrektywa 2008/48/WE pod pojęciem RRSO rozumie pewną konkretną wartość, a nie przedział, i wyraźnie reguluje sposoby rozwiązania sytuacji, w której faktycznie niemożliwe jest ustalenie RRSO. Takich sposobów nie można więc obejść poprzez określenie RRSO ze wskazaniem na domniemany brak możliwości podania jej dokładnej wartości, wyłącznie za pośrednictwem zakresu (od – do). W art. 10 ust. 2 lit. i) dyrektywy 2008/48/WE nie uwzględniono podobnej możliwości (wskazanie możliwości zwiększenia lub zmniejszenia RRSO), wręcz przeciwnie, przepis ten wymaga wskazania konkretnej RRSO. Zdaniem sądu odsyłającego uzasadniony jest więc wniosek, że określenie RRSO jako przedziału dwóch wartości (od – do) nie spełnia wymogu zawartego w art. 10 ust. 2 lit. i) dyrektywy 2008/48/WE.

IV. Wnioski

- 12 W świetle powyższych rozważań sąd doszedł do wniosku, że w niniejszej sprawie konieczne jest zwrócenie się do Trybunału Sprawiedliwości o udzielenie odpowiedzi na pytanie prejudycjalne. W związku z tym, zgodnie z procedurą [...] [odniesienie do krajowych przepisów proceduralnych], w rozumieniu art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postępowanie zawiesił i postanowił jak w sentencji. Po doręczeniu orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości sąd ponownie podejmie postępowanie [...] [odesłanie do krajowych przepisów proceduralnych].
- 13 [...] [wskazanie, że izba jednomyślnie wydała postanowienie; odniesienie do krajowych przepisów proceduralnych]
- [...] [pouczenie o braku możliwości wniesienia środka zaskarżenia]
- Sporządzono w Trnawie, dnia 12 marca 2019 r.
- [...] [nazwiska sędziów i sekretarza]

DOKUMENT ROBOCZY